

CARNET D'ART

L'exposició de "Les arts i els artistes" a cà'n Parès

Passant per alt el prefaci del catàleg d'aquesta agrupació—que per a nosaltres hi sobra, ja que, ademés de semblar-nos pretencios, resulta inútil o innecessari si les obres valen la pena, i lamentablement contradictori quan algunes d'elles no se someten fatalment a aquella axiomàtica necessitat de sacrificar totes les formes accidentals i secundaries en benefici de l'element fonamental estètic—que és com si diguéssim la marca de fàbrica d'aquesta raó social d'art purificat,—encarem-nos amb en Canals, que ja en té prou amb la seva prestigiosa personalitat artística per a no necessitar prefacis ni capelletes que'l presentin.

Els retrats d'aquest infadigable artista són senzillament obres genials, obres de mestre. El de la senyora P., senyalat amb el número 1, de lo més granat i que amb més justícia hagi mai ocupat en aquell saló el lloc de preferència. També ens agrada extraordinàriament *Una artista de cafè concert*, tant per la fermesa de dibuix com per l'harmònica riquesa d'una paleta sempre fàcil i privilegiada. Sentim confessar que aquell *Apunt de Granada* no'ns resulta granadí. En resum: qui busqui un artista definitiu, que's corprengui amb la tasca den Canals.

Joan Colom. Ja en altre lloc, i amb motiu d'una exposició al Fayans, ens prometíem d'aquest simpàtic auceíl les més superbes volades. Y tant si ha volat! Amb empena d'aliça: de Barcelona a *Tivissa* i a les *Riberes de l'Ebre*, portant-se les branques de l'orer de les victòries que ha conquerit amb les quinze teles que són altres tants retalls de la més fidel i bellament brava naturalesa. Quina llàstima que a l'*Hort de cà'n Ventura* no se li puguin desenganxar aquelles montanyes que l'ofeguen! Repetim amb gust lo d'aquell dia: aquest Colom ja vola lluny.

Parlem den Ivo Pascual. Heus-aquí una altra personalitat, ja molt ben guanyada, per anar sol. L'Ivo Pascual enterneix; és un pintor poeta. I un exquisit poeta descriptiu. Vegi's, segons el nostre parer, la millor tela: la que s'anomena *Tardor (Després de la pluja)*, justa de medis d'observació, obra profundament sentida, idealitzada, espontània i definitivament descriptiva del moment psicològic de l'assumpte realitzat. Dignes d'aquest, en segon lloc, són *Els roures* i el *Voltants de la Moixina*, seguint-los en importància relativa el *Contra-llum*, que'ns apar lleugerament indecís.

De tot lo que segueix, per l'ordre del catàleg, sols ens plau ocupar-nos d'allò que'ns proporciona el gust de l'alabança, extenent piadosament un vel pel damunt de les errades, moltes possibles, fins dels lluitadors més privilegiats. D'acord amb aquest propòsit, farem remarcables alguns fragments de *Natura morta*, den Carles, i d'un altre pintor, uns remolins de celatges, invariablement recargolats i esgarrifosos, que s'extenen pels plànols panoràmics de les Balears, de Molins de Rey i de Cabrera; una nota fresca de color i ben sentida den Francesc Vayreda, i uns retrats sobris, magistralment executats i de factura masclé i concisa del notable escultor Borrell-Nicolau.

No ens descuidem den Feliu Elías. Si l'hem deixat en últim lloc, és perquè aixís convenia per a justificar el començament d'aquestes insignificants notes. Del distingit i popular artista són els cinc retrats que avaloren el conjunt d'aquesta exposició. Cinc obres notabilis-

simes de dibuix insuperable i de flamant, pulcra i minuciosa coloració. Malgrat tant excel·lents disposicions pictòriques, declarem sincerament que l'Elías no aventatja a l'Àpa. Més: a n'aquest el preferim.

Analitzant aquelles composicions, fruit delictosament la exuberància de formes i gammes purament elementals i secundaries, que deurién sacrificar-se, i que adornen pròdigament l'assumpte fonamental d'aquestes teles, ens ha vingut al pensament el *credo* dels conjurats d'aquella raó social, tant recte i severament preconitzat en el prefaci. I tot recordant-lo... no hem pogut escapar-nos de somriure.

Brometes apart; consti que l'exposició d'aquestes obres, inaugurada amb èxit el dissabte passat a cà'n Parés, durarà fins el dia 3 d'abril, perquè tothom tingui temps de visitar-la. I consti també que molta part d'ella no s'ho mereix.

JOAN LLOPART

LA VEU DEL MESTRE

La lengua catalana

¿Ha visto usted locura semejante?—dicen los unitarios.—Pues, ¿no pretenden los catalanistas que sea oficial su lengua, un mal dialecto, no un idioma, como el de Castilla?

En primer lugar, señores unitarios, conviene que sepan ustedes que tan dialecto es el habla de Castilla como la de Cataluña, ya que las dos, y la portuguesa, y la italiana, y la francesa, y la rumana, tienen todas por madre la lengua del Lacio, la lengua en que hablaron Cicerón, Tácito, Salustio, Virgilio y el nunca viejo Horacio.

De que el catalán sea un mal dialecto no son ustedes los que pueden juzgarlo, ya que por el desprecio con que lo tratan dan claras muestras de no conocerlo.

El catalán, que tiene, fonética y gramaticalmente, más puntos de contacto con el francés que con el castellano, es enérgico, abundante en voces, apto para la poesía, flexible, de fácil expresión para los más difíciles conceptos.

En la historia de la literatura de Castilla, sepan ustedes que tiene Cataluña pocas y poco brillantes páginas, y hoy que escribe en su habla cuenta no sólo buenos prosistas, sino también esclarecidos poetas. Uno hay que escribe en catalán y en castellano; sus *Tragedias* y sus *Pirineos*, compuestas en catalán, valen infinitamente más que sus poesías castellanas. En lengua alguna se escribe mejor que en la materna, si de muy joven no se ha abandonado la tierra en que se ha nacido.

¿Ni quién no ama la lengua que aprendió de los labios de su madre? Cuando Europa descubrió y ocupó la tierra de América, había allí lenguas madres y lenguas derivadas, algunas ya muy perfectas. Llevámosles ideas y objetos que no conocían; y en vez de adoptar las voces con que nosotros los expresábamos, buscaban en su lengua ya palabras, ya frases con que traducirlas. En nuestras mismas naciones bien claramente revela ese amor, al hablar de nuestros prógenitores, la resistencia que oponemos a la adopción de extrañas voces.

Queremos, sin embargo, prescindir de esas consideraciones. Aconseja el buen gobierno el uso oficial de las lenguas regionales. ¿Puede darse nada más ilógico que confiar la administración ni la justicia a hombres que no conozcan la lengua del país en que hayan de ejercerlas? En Cataluña, en las islas Balea-

res, en Valencia, en Galicia, en Asturias, en Navarra, en las provincias vascas, son más los que ignoran la lengua de Castilla que los que la conocen. Llamad a los que la ignoran a que, por ejemplo, declaren como testigos ante jueces o magistrados... ¿A qué de errores no estarán expuestos, no entendiendo bien las preguntas y no siendo mejor entendidas sus respuestas por los que les interrogan!

Quisiéramos nosotros hablar y escribir en una lengua que la humanidad toda entendiese; mas no la hay, y es preciso atemperarse a la realidad de las cosas: en lo oficial como en lo privado, debe emplearse la lengua que se use en la región donde vivamos.

FRANCISCO PI MARGALL

Units tots hem d'arribar fins allà on voldrem, com en altres dies hi arribarem; i no hi anirem sols, que hi anirem enllaçats amb altres races d'Espanya que també viuen oprimides, formant avui amb nosaltres els grans madurs d'aquesta magrana que per cent llocs esclata. Ells valen com nosaltres; ells, com nosaltres, fan vida miserable. Ells ja els han vist els camins que anem desbroçant, i ens surten al pas estenent-nos amorosament els braços.

Jo, per tots els bons catalans, els envio la salutació de germanatge que'ns surt de l'ànima; els dono la bevinguda i estretament els abraço.

ANGEL GUIMERÀ

ELS QUE SE'N VAN

Ferràn Tarrida del Marmol

Un català il·lustre que desapareix. Un nom dels que honoren la terra que'ls ha infantat, que s'esfuma. En Tarrida del Marmol viurà en respectat record per tots els que han prodiat la seva joventut en gestes de llibertat.

Tarrida era home d'una vastíssima cultura, d'un cervell preclar, posats al servei de la causa de la lliberació humana. Havía viscut sempre a Catalunya, fins que caigué embolicat en el sorollós procés de Montjuhic. Aleshores tingué d'expatriar-se. Refugiat a Londres, sapigué soportar el seu desterro amb dignitat i orgull, fent-se digne de la raça nostra.

Era mestre i escriptor. Si com a mestre educà tota una joventut, com a escriptor, les seves cròniques quedaràn per sempre gravades en la memòria de tants i tants que llegint-lo trobarem descans i reconfortament per al nostre esperit.

Amb en Tarrida es provava que's pot esser un gran lliberal, un home amant de la democràcia i un home, a l'ensem, amic de totes les subtileses de l'esperit i de totes les correccions. Ell era savi, bo, entusiasta i correcte. Era, per dir-ho aixís, la concreció d'aquest home de tolerància i llibertat que tots som-niem.

Tarrida deixa realitzada una immensa tasca. Si es publicués, acoblat, tot lo que ha escrit durant la seva curta vida, espantaría que pugui haver-hi una voluntat tant donada al treball. Darrerament escrivia cròniques a *La Dépêche* i a *El País*. Eren el resum i el nirvi de la seva obra.

Deixa esposa i fills, als quals fem present el nostre més sentit condol, desitjant que'l que fou bo entre'ls bons i culte entre'ls cultes, descansi en pau.